

Kritik mot Polismyndigheten Dalarna för långsam handläggning av en förundersökning i vilken såväl misstänkta som målsäganden var under 18 år

Anmälan

I en anmälan framförde AA klagomål mot Polismyndigheten Dalarna för handläggningen av en förundersökning om grov misshandel, olaga hot och övergrepp i rättsak i vilken hans son BB (född 1990) var en av de misstänkta gärningsmännen. Händelserna inträffade i november 2006 men utredningen påbörjades inte förrän ett år senare.

Utredning

Handlingar i polismyndighetens ärenden K27970-06 och K28032-06 samt Åklagarmyndighetens, åklagarkammaren i Falun, ärende AM-134829-07 infordrades och granskades. Av dessa framgick bl.a. följande. Den 25 och 26 november 2006 upprättades två polisanmälningar om grov misshandel, olaga hot och övergrepp i rättsak. Brotten var riktade mot två personer som båda var födda 1990. I anmälningarna framgick namnen på några utpekade personer, varav BB var en. Förundersökning inleddes den 27 november, ledd av polisen varefter ärendena, den 29 november, lades i balans. Förundersökningsledare var inspektören CC, utredningsroteln Ludvika. – Först den 9 november 2007 beslutade polisen att ärendena inte längre skulle vara i balans och den 28 november registrerades två av de utpekade personerna, födda 1990, som skäligen misstänkta för brott. I december 2007 övertog åklagare förundersökningsledningen och i januari 2008 lämnades de första direktiven i ärendet. I januari noterades också den tredje utpekade personen som skäligen misstänkt för brott. Två av de misstänkta personerna delgavs misstankarna vid förhör i januari och den tredje vid förhör i april. Utredningen pågick under våren 2008, varvid åklagaren flera gånger lämnade nya direktiv. I juni 2008 fattades beslut i åtalsfrågan.

Ärendet remitterades till polismyndigheten för upplysningar och yttrande över handläggningen av de aktuella ärendena.

Polismyndigheten (länspolismästaren DD) kom in med ett remissvar, till vilket var fogat bilagor med uppgifter lämnade av chefen för kriminalavdelningen EE och

inspektören CC (här utelämnade). Vidare bifogades en förteckning över prioriteringsordningen vid utredning av anmälda brott.

Polismyndigheten anförde i sitt yttrande bl.a. följande.

De aktuella brotten begicks på kvällen den 24 november 2006. Dagarna närmast därefter gjordes två polisanmälningar avseende brotten genom telefonsamtal till Polisens Kontaktcenter, PKC. Vid anmälningstillfällena uppgavs namn på två respektive tre gärningsmän vilka i anmälningarna angavs som ”utpekade personer”.

Förundersökning inleddes omgående av polismyndighetens länskriminaljour och ärendena överlämnades till utredningsroteln i Ludvika för handläggning. De lades därefter i s.k. balans och återupptogs inte förrän ett knappt år senare, den 9 november 2007. Den 28 november 2007 beslutades att de utpekade personerna var skäligen misstänkta för brott. Förhör med de misstänkta hölls i slutet av januari 2008. Ärendena redovisades i förundersökningsprotokoll till åklagare i juni 2008.

Chefen för utredningsroteln i Ludvika, inspektör CC och chefen för kriminalavdelningen, kommissarie EE, har i var sin promemoria redovisat ärendenas handläggning samt lämnat förklaring varför handläggningstiden blev så lång. Av dessa promemorior, som bifogas, framgår bl.a. följande;

- Att ärendena lades i balans med hänvisning till att det inte fanns några skäligen misstänkta registrerade
- Att det av befintliga handlingar inte går att utläsa i vilken prioriteringsgrupp som ärendena har lagts
- Att det på utredningsroteln i Ludvika fanns andra prioriterade ärenden som hade förtur och att tillgången på personal inte räckte till för alla ärenden vid tillfället.

Polismyndighetens bedömning

Målsäganden i ärendena var 16 år vid brottstillfället. Gärningsmännen angavs i anmälan med för- och efternamn och de var kända av vittnen och målsäganden. De omständigheter som sammantaget redovisas i ingångsanmälan är sådana att det också borde ha antagits att gärningsmännen kunde vara under 18 år. Åtgärder borde därför ha vidtagits initialt för att klarlägga de korrekta förhållandena. Hade utredningsåtgärder vidtagits i ett tidigt skede, skulle de utpekade personerna ha registrerats som skäligen misstänkta för de aktuella brotten och utredningen skulle ha fått en helt annan prioritet.

Det är inte acceptabelt att de inledande förhören hölls drygt ett år efter brottstillfället, i synnerhet då såväl målsäganden som de misstänkta var under 18 år.

Det går att finna förklaringar till varför utredningen tog avsevärd tid även efter att de skäligen misstänkta registrerats och utredningen påbörjats. Nya uppgifter framkom t.ex. sent i utredningen och delgivningen av förundersökningsprotokollet tog lång tid. Polismyndighetens uppfattning är dock att den egentliga utredningstiden har varit alltför lång.

Sammantaget är det enligt polismyndigheten inte acceptabelt att utredningarna blev liggande i balans nästan ett år utan att några utredningsåtgärder vidtogs och det har varit en alltför lång handläggningstid när väl utredningen sattes igång. Polismyndighetens uppfattning är att dessa brister i huvudsak är att hänföra till förundersökningsledningen.

I det utvecklingsarbete som just nu bedrivs vid myndigheten prioriteras frågan om hur stödet till den utredande personalen i form av renodlade förundersökningsledare enligt Polisens nationella utredningskoncept, PNU, kan förstärkas och förbättras. Inom kort kommer därför ett utökant antal renodlade förundersökningsledare att finnas på samtliga lokala utredningsenheter vid polismyndigheten.

Bedömning

Av 23 kap. 4 § andra stycket rättegångsbalken (RB) framgår att en förundersökning ska bedrivas så skyndsamt som omständigheterna medger. En förundersökning mot den som inte har fyllt 18 år och som gäller brott på vilket fängelse kan följa ska bedrivas med särskild skyndsamhet. Förundersökningen ska avslutas och beslut i åtalsfrågan fattas så snart det kan ske och senast inom sex veckor från dagen för delgivning av brottsmisstanke enligt 23 kap. 18 § första stycket RB. Tidsfristen får överskridas endast om det är nödvändigt med hänsyn till att den misstänkte ska delta i medling eller utredningens beskaffenhet eller andra särskilda omständigheter (4 § lagen [1964:167] med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare, LUL).

Enligt 2 a § förundersökningskungörelsen (1947:948, FUK), ska en förundersökning i vilken målsäganden vid tiden för anmälan inte fyllt 18 år bedrivas särskilt skyndsamt, om brottet riktas mot målsägandens liv, hälsa, frihet eller frid och det för brottet är föreskrivet fängelse i mer än sex månader. Förundersökningen ska vara avslutad och beslut fattat i åtalsfrågan så snart det kan ske och senast inom tre månader efter den tidpunkt då det finns någon som är skäligen misstänkt för brottet. Tidsfristen får överskridas endast om det är motiverat med hänsyn till utredningens beskaffenhet eller andra särskilda omständigheter. Bestämmelsen ger således ett utrymme för att i undantagsfall överskrida den föreskrivna tremånadersfristen. Exempel på när fristen får överskridas är att utredningen är omfattande, att det är flera personer inblandade som måste förhöras flera gånger eller att många barnförhör behöver hållas. Personalbrist eller förekomsten av ett stort antal ärenden av förturskaraktär utgör inte skäl att överskrida fristen.

Av utredningen framgår att både målsägande och gärningsmän var 16 år vid brottstillfället. Misstankarna avsåg dessutom grov misshandel och övergrepp i rättssak samt misshandel och olaga hot. Den aktuella förundersökningen skulle därför bedrivas med särskild skyndsamhet. Vidare namngavs och utpekades tre personer vid anmälningstillfällena och uppgifter i anmälningarna gav intryck av att de inblandade kände varandra och var i samma ålder. Inga utredningsåtgärder vidtogs dock i det initiala skedet utan ärendena lades i balans vid utredningsroteln i Ludvika. Det kom sedan att dröja drygt ett år innan utredningen påbörjades och överlämnades till åklagare för att därefter dröja ytterligare sex månader innan ärendet slutredovisades till åklagaren och beslut fattades i åtalsfrågan.

Som förklaring till den långa handläggningstiden har CC i huvudsak anfört att ärendena lades i balans då det inte fanns några skäligen misstänka registrerade. Han har vidare hänvisat till personalbrist och att andra ärenden prioriterats. EE har uppgett att en vägledande prioritetsordning för utredning av anmälda brott tillämpas vid polismyndigheten. Ärendena klassas från A till E där A är högsta prioritet och ska utredas omedelbart. Ärenden med skäligen misstänkt under 18 år ska klassas som A. Det har dock inte gått att utläsa av akterna i vilken klass de aktuella ärendena prioriterats.

Som polismyndigheten har anfört skulle naturligtvis åtgärder ha vidtagits i det initiala skedet för att klarlägga huruvida de utpekade personer var under 18 år. Omständigheterna i anmälningarna var sådana att CC rimligen borde ha förstått att de utpekade kunde vara underåriga. Att i det läget, utan att kontrollera saken, lägga ärendena i balans under ett års tid är högst anmärkningsvärt, särskilt som CC i vart fall måste ha vetat att målsägandena var under 18 år.

Sådana ärenden ska nämligen, enligt 2 a FUK, också handläggas med särskild skyndsamhet även om det inte finns någon skäligen misstänkt person. Även sedan utredningsarbetet påbörjades drog detta, som polismyndigheten också påtalat, ut något på tiden, vilket naturligtvis inte heller är godtagbart. – Jag har inte funnit tillräcklig anledning att utreda åklagarens handläggning av ärendet.

Sammantaget förtjänar polismyndigheten allvarlig kritik för sin hantering av ärendet.

Vad som i övrigt framkommit föranleder inte någon ytterligare åtgärd eller något uttalande från min sida

Ärendet avslutas.